

Theremin

Instrument ten został wynaleziony około 1919–1920 r. przez Lwa Sergiejewicza Termena (używał też nazwiska Leon Theremin), rosyjskiego wiolonczelistę i fizyka. To jeden z pierwszych instrumentów w historii, w którym źródłem dźwięku jest prąd elektryczny.

Nie tylko nie wygląda on jak jakikolwiek inny instrument muzyczny, wydaje dźwięki o niespotykanej barwie, ale jest też unikatowy z tego powodu, że gra się na nim zupełnie go nie dotykając. Z prostokątnego pudła wychodzą dwie anteny, z których jedna kontroluje wysokość dźwięku a druga jego głośność. Gdy ręka grającego zbliża się do pionowej anteny, wysokość dźwięku się podnosi, gdy zbliża się do anteny poziomej, w kształcie pętli - dźwięk staje się cichszy. Gra na thereminie nie jest łatwa, wymaga długich ćwiczeń i dobrego słuchu.

Theremin został zaprojektowany do wykonywania muzyki klasycznej, jednakże jego możliwości szybko dostrzegli twórcy filmów, stosując złowieszcze brzmienia tego instrumentu na wielu ścieżkach dźwiękowych z lat 50. i 60. [XX wieku](#), szczególnie w thrillerach i filmach science-fiction. Był też wykorzystywany w muzyce popularnej, np. przez zespół Led Zeppelin. Od końca XX wieku obserwujemy znaczne zainteresowanie thereminem: powstaje wiele zespołów używających tych instrumentów, można zagrać na wirtualnym thereminie w Internecie, a nawet kupić sobie zestaw do samodzielnego złożenia.

theremin w katalogu firmy SWTPC z 1969 roku

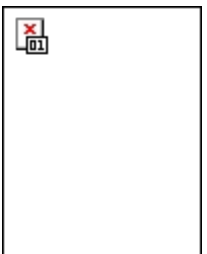
Termen i jego Termenvox. Radziecki inżynier Lev Termen (1896-1993) w 1932, grający na termenvoxie, elektrycznym instrumencie, który sam wynalazł w 1919. Urodzony jako Lev Termen, później znany był jako Leon Theremin, a jego wynalazek rozpowszechnił się jako theremin.

theremin w katalogu firmy SWTPC z 1972 roku

W latach 20. ubiegłego stulecia Termen pojechał do USA, by promować swój wynalazek i pozostał tam przez kolejną dekadę. Znalazł tam sławę i fortunę: pracował w swym własnym studiu i prowadził liczne publiczne prezentacje swego instrumentu, budząc wielki entuzjazm. Najśłynniejszą jego uczennicą była Clara Rockmore, która opracowała metodę “powietrznego palcowania” umożliwiającą grę z niespotykaną precyzją. Lew Termen skonstruował też wiele instrumentów pochodnych thereminowi, np. wiolonczelę bezdotykową.

- Wynalazca słynnego, przenośnego syntezatora – Robert Moog, zanim zbudował swój instrument, eksperymentował z thereminami. Do dziś jego firma Moog Music Inc. wytwarza takie instrumenty pod nazwą Etherwave.
- Uważa się, że wynalazek Termena zainspirował francuskiego kompozytora i dyrygenta Maurice’a Martenota do skonstruowania innego wczesnego instrumentu elektrycznego – fal Martenota, który w I połowie XX wieku był najczęściej wykorzystywany przez kompozytorów muzyki klasycznej. Na ten instrument pisali muzykę m.in. Olivier Messiaen, Dariusz Milhaud i Edgar Varèse.

Theremin zapoczątkowuje długą listę instrumentów elektrycznych konstruowanych w I połowie XX stulecia. Są na niej m.in. trautonium zbudowane przez Friedricha Trautweina i wykorzystywane np. przez Paula Hindemitha oraz organy Hammonda stworzone w 1935 roku w USA jako alternatywa dla organów kościelnych, które były używane w muzyce rockowej lat 60.